

УДК 336.221:4

О.А. Магопєць, доц., канд. екон. наук*Кіровоградський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна*

Економічні категорії в системі податкових відносин: взаємозв'язок, взаємозалежність та змістовні відмінності у сутності понять

В статті обґрунтовано взаємозв'язок та взаємозалежність економічних категорій в системі податкових відносин, висвітлено їх сутність та визначено змістовні відмінності. На основі узагальнення та систематизації наукових підходів до визначення сутності таких економічних категорій як «податкова система», «система оподаткування», «податковий механізм», «механізм оподаткування», їх критичного аналізу, з'ясування місця і ролі в системі податкових відносин запропоновано авторське трактування зазначених понять, що дозволило охарактеризувати їх внутрішню будову та визначити структурні складові

податкові відносини, податкова політика, податкове право, податкова система, система оподаткування, податковий механізм, механізм оподаткування

Е.А. Магопєць, доц., канд. екон. наук*Кіровоградський національний технічний університет, г. Кропивницький, Україна*

Экономические категории в системе налоговых отношений: взаимосвязь, взаимозависимость и смысловые отличия в сущности понятий

В статье обоснована взаимосвязь и взаимозависимость экономических категорий в системе налоговых отношений, отражены их сущность и определены сущностные различия. На основе обобщения и систематизации научных подходов к определению таких экономических категорий как «налоговая система», «система налогообложения», «налоговый механизм», «механизм налогообложения», их критического анализа, определения места и роли в системе налоговых отношений, предложена авторская трактовка указанных понятий, что позволило охарактеризовать их внутреннее строение и определить структурные составляющие

налоговые отношения, налоговая политика, налоговое право, налоговая система, система налогообложения, налоговый механизм, механизм налогообложения

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток суспільства безпосередньо залежить від системи податкових відносин, яка є регулятором ринкових процесів та забезпечує розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту. Дієвість системи податкових відносин залежить від чималого арсеналу факторів внутрішнього і зовнішнього впливу. При цьому фактори внутрішнього впливу продукуються елементами самої системи, серед яких провідними є податкова політика, податкове право, податкова система та система оподаткування, податковий механізм та механізм оподаткування, податковий процес. Обґрунтування сутності означених економічних категорій, їх взаємозв'язку та взаємозалежності необхідно не лише для розуміння внутрішньої структури податкових відносин, але й для визначення проблемних аспектів сучасного стану податкових відносин та їх вирішення у напрямі стимулювання розвитку національної економіки, оскільки злагоджене функціонування усіх елементів податкових відносин сприяє урівноваженню фінансових інтересів як держави, так і платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Податкові відносини, їх характер, порядок та механізм реалізації були й донині залишаються предметом дослідження зарубіжних і вітчизняних науковців. Теоретичні дослідження соціально-економічної сутності податкових відносин та їх впливу на соціальні процеси здійснювали такі

зарубіжні вчені, як Е. Аткинсон [3], Дж. Кейнс [12], Ф. Кене [13], П. Петті [21], Д. Рікардо [21], А. Сміт [25] та інші. Серед вітчизняних науковців, які працювали над означеною проблемою, слід відзначити В.А. Андрущенко [2], О.Д. Василика [5], В.Б. Захожая [10], Ю.Б. Іванова [11], М.П. Кучерявенка [15; 16], Я.В. Литвиненко [10], П.В. Мельника [23], І.О. Лютого [24], А.М. Соколовську [26]. Не можна залишати поза увагою цінність теоретико-методичних та практичних розробок як закордонних, так і вітчизняних науковців та їх внесок в дослідження проблеми податкових відносин, проте враховуючи суттєву роль податків в забезпеченні соціально-економічного розвитку держави та їх належне використання в якості регулятора ринкових процесів, стикаємося з проблемою недосконалості існуючої системи податкових відносин. Це, зокрема, стосується закономірностей розвитку і становлення податкових відносин, сутності, змісту окремих елементів системи податкових відносин та їх взаємозв'язку і взаємозалежності, оскільки навіть плутанина у розумінні фундаментальних категорій є перешкодою для формування ефективної системи податкових відносин.

Постановка завдання. Завданням даної статті є дослідження сутності, взаємозв'язку та взаємозалежності окремих економічних категорій (складових елементів) в системі податкових відносин, оскільки їх правильне розуміння і сприйняття є запорукою побудови раціональних податкових відносин, здатних стимулювати розвиток національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Податкові відносини є складним і динамічним суспільним явищем, що трансформуються залежно від еволюційного розвитку держави й спрямовані на формування її фінансових ресурсів задля забезпечення виконання державою властивих їй функцій. Організаційно-правові, управлінські, фінансові аспекти податкових відносин знаходять своє вираження у поняттях «податкова політика», «податкове право», «податкова система та система оподаткування», «податковий механізм та механізм оподаткування», «податковий процес», які у комплексі формують систему податкових відносин та виступають її складовими елементами (рис. 1).

Зосереджуючись на дослідженні складових елементів системи податкових відносин слід зазначити, що найбільш неоднозначними та часто ототожнюваними є поняття «податкова система» та «система оподаткування»; «податковий механізм» та «механізм оподаткування». Тому саме дослідженню означених категорій буде приділена основна увага у даній статті.

У науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення сутності і змісту понять «податкова система» та «система оподаткування». Згідно п. 6.3. Податкового Кодексу України, податкову систему України становить сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому Податковим Кодексом порядку [22]. Дане тлумачення податкової системи є занадто звуженим (хоча слід зазначити, що аналогічне визначення дає Андрущенко В.А [2, с. 37], Білик М.Д. [4, с. 34], Василик О.Д. [5, с. 32], Олійник О.В. [18, с.25], Онисько С.М. [19, с. 21]), оскільки не відображає всієї глибини змісту означеної категорії й характеризує суто практичний підхід на рівні безпосереднього сприйняття форм реалізації відносин між державою та платниками податків, що не дає можливості в повній мірі розкрити зміст податкової системи, визначити взаємозв'язок між її елементами та представити як певну сукупність, підпорядковану єдиній ідеї.

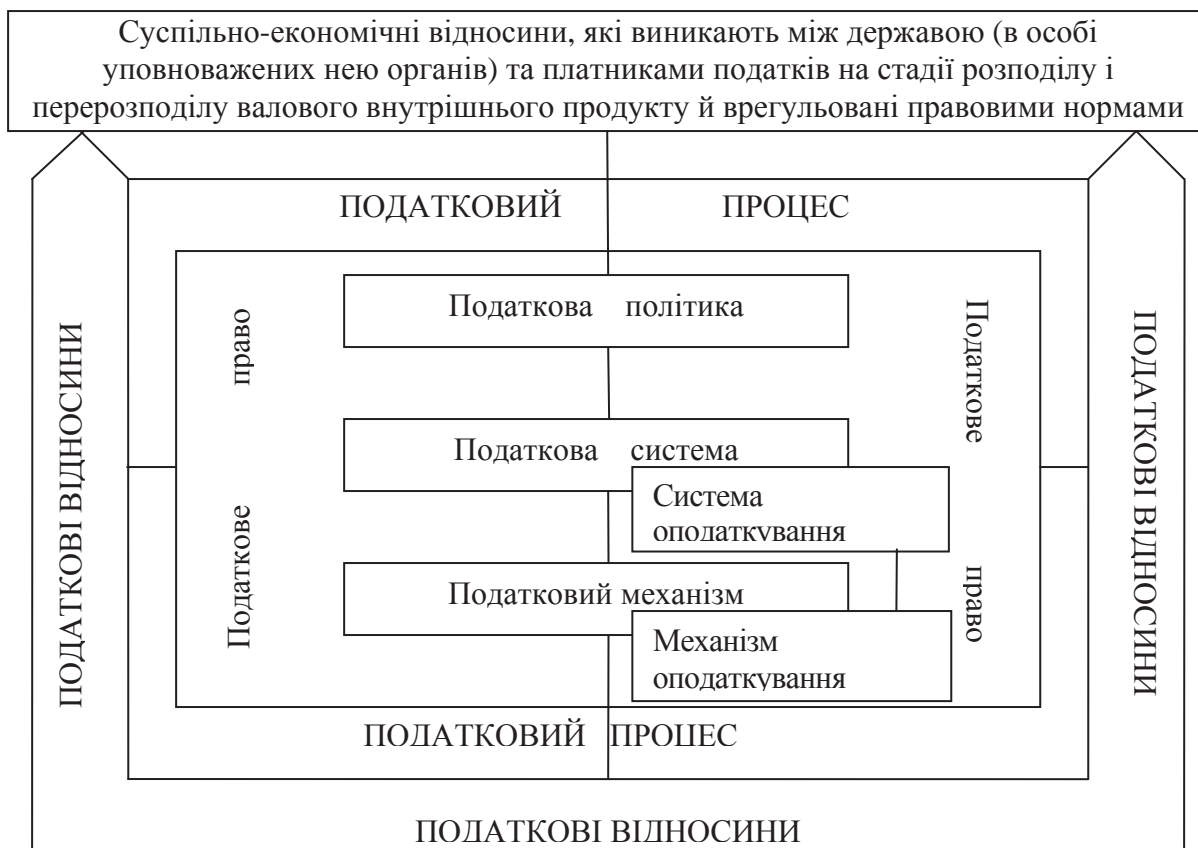

Рисунок 1 – Система податкових відносин та її елементи

Джерело: розроблено автором.

Згадуючи історію становлення податкової системи України та чинний у період з 1991 року до початку 2011 року Закон України «Про систему оподаткування» [9] слід вказати на те, що даний нормативний документ під сукупністю податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, що справляються у встановленому законами України порядку, визначав систему оподаткування (ст. 2, абз. 4), а не податкову систему, як вказано нині у Податковому кодексі. На нашу думку, це слід розуміти так, що навіть сам законотворець не бачить різниці між поняттями «податкова система» та «система оподаткування» (аналогічної думки, щодо рівнозначності понять «податкова система» та «система оподаткування», дотримуються Милявська Е.П. [17, с. 43], Орлюк О.П. [20, с. 235], Деєва Н.П. [6, с. 74]), хоча це зовсім не так.

Виходячи з філософського розуміння поняття системи, як сукупності визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок чи взаємодія [27, с. 583], логічно припустити, що будь-яка система, у тому числі і податкова, повинна мати відповідну структуру, форму, складатися із певних елементів та базуватися на їх внутрішньому взаємозв'язку та взаємодії.

Дійсно, сукупність податків та зборів, що справляються в законодавчо встановленому порядку, за своєю правовою формою та економічним змістом утворюють внутрішньо єдину, логічно пов'язану цілісність (що власне відповідає розумінню поняття «система оподаткування» і як це було визначено у Законі України «Про систему оподаткування»), але податкова система, окрім цього, має враховувати взаємовідносини, які виникають у процесі справляння податків та зборів, порядок їх адміністрування та діяльність уповноважених державних органів, спрямованих на

забезпечення повного та своєчасного надходження податків та зборів до бюджетів різних рівнів, тобто саме з цих міркувань потрібно виходити при визначенні змісту поняття «податкова система».

На доцільності такого «широкого» підходу до трактування сутності поняття «податкова система» акцентують увагу такі вітчизняні вчені, як Захожай В.Б. [10, с. 21], Іванов Ю.Б. [11, с. 93], Лютий І.О. [24, с. 23], Соколовська А.М. [26, с. 93], Кучерявенко М.П. [16, с. 108], Мельник П.В. [23, с. 48], що дає можливість на основі систематизації та критичного осмислення наявних підходів, розкрити зміст податкової системи, характеризуючи її як сукупність податкових відносин, побудованих з урахуванням відповідних принципів, функцій, елементів і методів оподаткування, що ґрунтуються на законодавчо закріпленій комбінації видів і форм податків та зборів, установленому механізмі їх нарахування і сплати (механізмі оподаткування), визначеному порядку адміністрування та діяльності уповноважених державних органів і платників податків спрямованих на забезпечення повного та своєчасного надходження податків та зборів до бюджетів різних рівнів.

Отже, поняття «податкова система» та «система оподаткування» не є рівнозначними та тотожними, перше значно ширше від другого, а з точки зору структурної побудови та співвідношення, система оподаткування є складовою податкової системи.

Функціонування податкової системи забезпечується завдяки податковому механізму, який формується відповідно до обраної державою концепції, стратегії і тактики (типу) податкової політики й залежить від умов та особливостей сучасного стану економічного розвитку країни.

В економічній літературі широко розповсюдженим є вживання терміну «механізм». Не є виключенням і сфера оподаткування, хоча й досі відсутня єдність поглядів щодо його чіткого визначення та внутрішньої будови.

В економічному словнику «механізм» визначений як послідовність станів, процесів, які представляють собою які-небудь дії, явища; система, пристрій, який обумовлює порядок якого-небудь виду діяльності [14, с. 401].

Економічна енциклопедія під редакцією С. Мочерного термін «механізм» тлумачить як систему чи спосіб, що визначає порядок певного виду діяльності, деяких ланок та елементів, що приводять їх у дію [8, с. 355].

Академічний тлумачний словник української мови вказує на наступні можливі варіанти тлумачення слова «механізм»: пристрій, що передає або перетворює рух; у переносному значенні – внутрішня будова, система чого-небудь; метод, спосіб; сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне хімічне та інше явище [1].

Отже, термін «механізм» доцільно використовувати, коли йде мова про внутрішню будову, процес, дію, систему функціонування певного явища, яким у тому числі є і оподаткування.

В економічній літературі, присвяченій питанням оподаткування досить часто зустрічаються такі поняття, як «механізм оподаткування» та «податковий механізм», проте їх зміст чітко не визначений. Досить часто означені поняття ототожнюються, а висвітлюючи сутність механізму оподаткування, фактично розкриваються питання сутності податкового менеджменту (оскільки ототожнюються складові).

Так, Юткіна Т.Ф. доводить дуальний характер податкового механізму, визначаючи його як:

– категоріальне утворення, в певній мірі узагальнене, яке дає уявлення про цілі і задачі податкових дій з орієнтацією на принципи наперед продуктивного функціонування;

– збірка загальних правових норм і спеціальних податкових законодавчих правил, які регламентують процес оподаткування конкретної держави в певний період [28, с. 75].

Кучерявенко М.П., поняття податкового механізму ототожнює з поняттям системи оподаткування, наголошуючи на тому, що податковий механізм складається з визначеної кількості елементів [15, с. 90-91].

Інші дослідники акцентують увагу на складових елементах податкового механізму, поділяючи їх на дві групи. До першої включаються, так звані, основні елементи – суттєві характеристики податку, без яких неможливо уявити відповідний податковий механізм: платник податку, об'єкт оподаткування, ставка податку. До другої групи елементів, які визначені як додаткові, віднесені необхідні характеристики податку, які розкривають специфіку конкретного податкового механізму і його використання: пільги з оподаткування, особливості обчислення об'єкта, бюджет або фонд, куди надходять податкові платежі, терміни і періодичність перерахування податків тощо [7].

Однак поняття «механізм оподаткування» та «податковий механізм» - це зовсім різні як за сутністю, так і за змістовним наповненням поняття, які не слід ототожнювати.

«Податковий механізм» – поняття значно ширше, аніж поняття «механізм оподаткування», оскільки через функціонування податкового механізму держава визначає форми і методи управління податковою системою (податковий механізм забезпечує формування і функціонування податкової системи, приводить її в дію) та окреслює напрями податкового процесу (діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування та інших учасників податкових відносин щодо визначення концепції формування, структури і обсягів податкових доходів бюджетів, її корегування, розробки та виконання планів мобілізації податкових надходжень, контроль за їх виконанням і дотриманням податкового законодавства). Податковий механізм має бути спрямований на удосконалення податкової системи, забезпечення виконання податкового законодавства та запобігати його порушенню, забезпечувати можливості реалізації платниками податків їх прав і обов'язків, сприяти стабілізації й подальшому розвитку національної економіки, гармонізації інтересів держави і платників податків.

Таким чином податковий механізм є сукупністю норм, засобів і методів організаційно-правового та управлінського характеру, які спрямовані на реалізацію податкової політики держави та забезпечують функціонування і регулювання податкової системи. Складовими елементами податкового механізму є: податковий менеджмент (податковий аналіз, податкове прогнозування і планування, податкове регулювання, податковий контроль) та податкове адміністрування (облік платників податків, облік податкових платежів, нарахування податкових зобов'язань, аналіз податкових надходжень, виконання планових завдань із мобілізації податкових платежів, податкові перевірки, стягнення податкового боргу).

За допомогою податкового механізму формуються основні кількісні і якісні характеристики податкової системи, її цільова спрямованість на вирішення конкретних соціально-економічних завдань та забезпечується виконання податкового законодавства.

Механізм оподаткування є більш вужчим поняттям, порівняно з поняттям «податковий механізм», оскільки пов'язаний безпосередньо з функціонуванням системи оподаткування. Таким чином механізм оподаткування представляє собою сукупність елементів пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та зборів (платники, об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, методи оподаткування, пільги,

податковий період, способи та порядок сплати податків), спрямованих на забезпечення функціонування системи оподаткування.

Зміна механізму оподаткування (наприклад, зміна ставок, порядку обчислення податків тощо) може призвести до формування якісно нової системи оподаткування, змінюючи її структуру, проте залишаючи незмінними кількісний та якісний склад податків.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, складовою податкової системи, яку розуміємо як сукупність податкових відносин, побудованих з урахуванням відповідних принципів, функцій, елементів і методів оподаткування, що ґрунтуються на законодавчо закріпленій комбінації видів і форм податків та зборів, установленому механізмі їх нарахування і сплати (механізмі оподаткування), визначеному порядку адміністрування та діяльності уповноважених державних органів і платників податків спрямованих на забезпечення повного та своєчасного надходження податків та зборів до бюджетів різних рівнів, є система оподаткування, яка у свою чергу, є сукупністю податків та зборів, що справляються в законодавчо установленому порядку. Податковий механізм є сукупністю норм, засобів і методів організаційно-правового та управлінського характеру, які забезпечують функціонування і регулювання податкової системи та спрямовані на реалізацію податкової політики держави. Механізм оподаткування є структурною складовою податкового механізму, а його елементи - інструментами податкового механізму.

Донині залишаються малодослідженими політико-економічні аспекти розвитку податкових відносин, питання соціальної відповідальності бізнесу в системі податкових відносин, не розроблено науково обґрунтованого механізму податкових відносин, який був би зданий стимулювати розвиток національної економіки, на що й мають бути спрямовані подальші наукові дослідження.

Список літератури

1. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
2. Андрущенко В. А. Економічні та позаекономічні аспекти оподаткування [Текст] / В. А. Андрущенко, В. І. Ляшенко. – Фінанси України. – 2005. - № 1. – С. 36–43.
3. Аткинсон Э.Б. Лекции по экономической теории государственного сектора. Учебник. [Текст] / Э.Б. Аткинсон, Д.А. Стиглиц; пер. с англ. [Под ред. Л.Л. Любимова]. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 832 с.
4. Білик М.Д. Податкова система України : навч.-метод. посіб. [Текст] / М.Д. Білик, І.А. Золотко. – К.: КНЕУ, 2006. – 192 с.
5. Василик О.Д. Податкова система України : навч. посіб. [Текст] / О.Д. Василик – К.: Поліграфкнига, 2004. – 478 с.
6. Деева Н.М. Оподаткування в Україні : навч. посіб. [Текст] / Н.М. Деева, Н.І. Редіна, Т.О. Дулік та ін. [За ред. Н.І. Редіної]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 544 с.
7. Дюрядін В.П. Податковий механізм фінансового оздоровлення підприємств: теоретичні аспекти [Текст] / В.П. Дюрядін., А.М. Леміш // Економіка Крима. – 2004. – № 12. – С. 25–28.
8. Економічна енциклопедія: у 3-х томах. Том 2. [Текст] / Редкол. С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001 р. – 848 с.
9. Закон України «Про систему оподаткування» (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1251-12>
10. Захожай В.Б. Система оподаткування та податкова політика : навч. посіб [Текст] / В.Б. Захожай, Я.В. Литвиненко, К.В. Захожай, Р.Я. Литвиненко [Під заг. ред. В.Б. Захожая та Я.В. Литвиненка]. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.
11. Іванов Ю.Б. Податкова система. Підручник. [Текст] / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – К.: Атіка, 2006. – 920 с.
12. Кейнс Д. М. Общая теория занятости, процента и денег / Д. М. Кейнс, пер. с англ. Н. Н. Любимов; Ассоц. российских вузов. – М. : Гелиос АРВ, 1999. – 352 с.
13. Кенэ Ф. Физиократы. Избранные экономические произведения: пер. с фр., англ. и нем. / Ф. Кенэ и

- др.; предисл. П. Н. Клюкина. – М. : Эксмо, 2008. – 1199 с.
14. Краткий экономический словарь [Под ред. А.Н. Азрилияна]. – М.: Институт новой экономики, 2001. – 1088 с.
 15. Кучерявенко Н. П. Налоговое право. Учебник [Текст] / Н. П. Кучерявенко. – Харьков : Легас, 2001. – 584 с.
 16. Кучерявенко М.П. Податкове право України: академічний курс. Підручник [Текст] / М.П. Кучерявенко. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 701 с.
 17. Милявська Е.П. Податкова система: навч. посіб. [Текст] / Е.П. Милявська, О.М. Сердюк. – К.: Видавничий дім «Слово», 2005. – 336 с.
 18. Олійник О.В. Податкова система : навч. посіб [Текст] / О.В. Олійник, І.В. Філон. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 456 с.
 19. Онисько С.М. Податкова система. Підручник. [Текст] / С.М. Онисько, І.М. Тофан, О.В. Грицина. [За ред. С.М. Онисько]. – Львів: «Магнолія 2006», 2013. – 315 с.
 20. Орлюк О.П. Фінансове право : навч. посіб. [Текст] / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 528 с.
 21. Петти В. Антология экономической классики. [Текст] / В. Петти, А. Смит, Д. Рикардо. – М.: Эконом, Ключ, 1993. – 478 с.
 22. Податковий Кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
 23. Податкова політика України: навч. посіб. [Текст] / П.В. Мельник, З.С. Варналій, Л.Л. Тарангул та ін. [За ред. П.В. Мельника]. – К.: Знання України, 2010. – 505 с.
 24. Податкова система : навч. посіб. [Текст] / І.О. Лютий, Л.М. Демиденко, М.В. Романюк та ін. [За ред. І.О. Лютого]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.
 25. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй [Текст] / А. Сміт; пер. з англ. О. Васильєва та ін.; наук. ред. Є. Литвин. – К. : Port-Royal, 2001. – 594 с.
 26. Соколовська А. М. Податкова система держави : теорія та практика становлення [Текст] / А. М. Соколовська. – К.: Знання-Прес, 2004. – 454 с.
 27. Філософський енциклопедичний словник. [За ред. В. І. Шинкарука]. – К.: «Абрис», 2002. – 742 с.
 28. Юткина Т. Ф. Налоги и налогообложение. Учебник [Текст] / Т. Ф. Юткина. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 429 с.

References

1. Akademichnyj tlumachnyj slovnyk ukrains'koi movy [Academic Dictionary of the Ukrainian language]. *sum.in.ua*. Retrieved from <http://sum.in.ua> [in Ukrainian].
2. Andruschenko, V.A., & Liashenko, V.I. (2005). Ekonomichni ta pozaekonomichni aspekty opodatkovannia [Economic and non-economic aspects of taxation]. *Finansy Ukrainy. – Finance of Ukraine, 1*, 36-43 [in Ukrainian].
3. Atkinson, E.B., & Styhlyts, D.A. (1995). *Lectures on the economic theory of public sector*. L.L. Liubymov (Ed.). Moscow: Aspekt Press [in Russian].
4. Bilyk, M.D., & Zolot'ko, I.A. (2006). *Podatkova systema Ukrainy [The tax system of Ukraine]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
5. Vasylyk, O.D. (2004). *Podatkova systema Ukrainy [The tax system of Ukraine]*. Kyiv: Polihrafknyha [in Ukrainian].
6. Dieieva, N.M. (2009). *Opodatkuvannia v Ukraini [Taxation in Ukraine]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
7. Diuriadin, V.P., & Lemish, A.M. (2004). Podatkovyj mekhanizm finansovoho ozdorovlennia pidpriemstv: teoretychni aspekty [Tax mechanism of financial improvement of the enterprises: theoretical aspects]. *Ekonomyka Kryma. – Economy of Crimea, 12*, 25-28 [in Ukrainian].
8. Mochernyj, S.V. (Eds.). (2001). *Economic Encyclopedia (Vols.1-3; Vol. 1)*. Kyiv: Vydavnychyj tsentr «Akademiiia» [in Ukrainian].
9. The Law of Ukraine «On Taxation System» 1251-XII (amended). (1991, 25 June). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1251-12> [in Ukrainian].
10. Zakhohhaj, V.B., Lytvynenko, Ya.V., & Zakhohhaj, K.V. (2006). *Systema opodatkovannia ta podatкова polityka [System Taxation and Tax Policy]*. Kyiv: Tsentr navchal'noi literatury [in Ukrainian].
11. Ivanov, Yu.B., Krysovatyj, A.I., & Desiatniuk, O.M. *Podatkova systema [The tax system]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
12. Kejns, D.M., & Liubymov, N.N. (1999). *The General Theory of Employment, Interest and Money*. (N. N. Liubymov, Trans). Moscow: Helyos ARV.

13. Kene, F., & Kliukyna, P.N. (2008). *Physiocrats. Selected economic works.* (P.N. Kliukyna, Trans). Moscow: Eksmo.
14. Azrylyan, A.N. (Eds.). (2001). *Brief Dictionary of Economics.* Moscow: Ynstytut novoj ekonomyky.
15. Kucheriavenko, N.P. (2001). *Nalohove pravo [The tax law].* Khar'kov: Lehas [in Ukrainian].
16. Kucheriavenko, M.P. (2008). *Podatkove pravo Ukrainy: akademichnyj kurs. [Tax Law of Ukraine: academic course].* Kyiv: Vseukrains'ka asotsiatsiia vydavtsiv «Pravova iednist'» [in Ukrainian].
17. Myliavs'ka, E.P., & Serdiuk, O.M. (2005). *Podatkova sistema [The tax system].* Kyiv: Vydavnychyi dim «Slovo» [in Ukrainian].
18. Oliynyk, O.V., & Filon, I.V. (2006). *Podatkova sistema [The tax system].* Kyiv: Tsentr navchal'noi literatury [in Ukrainian].
19. Onys'ko, S.M., Tofan, I.M., & Hrytsyna, O.V. (2013). *Podatkova sistema [The tax system].* L'viv: «Mahnoliia 2006» [in Ukrainian].
20. Orliuk, O.P. (2003). *Finansove pravo [The financial right].* Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
21. Petty, U., Smyt, A., & Rykardo, D. (1993). *Antolohiia ekonomycheskoj klassyky [Anthology Economic Classics].* Moscow: Ekonom, Kliuch [in Russian].
22. Tax Code of Ukraine of Dectmber 2, 2010 № 2755-VI (amended). *zakon4.rada.gov.ua.* Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35> [in Ukrainian].
23. Mel'nyk, P.V., Varnalij, Z.S., & Taranhul, L.L. (2010). *Podatkova polityka Ukrainy [The Tax policy of Ukraine].* Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].
24. Liutyj, I.O., Demydenko, L.M., & Romaniuk, M.V. (2009). *Podatkova sistema [The tax system].* Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
25. Smit, A., & Vasyl'iev, O. (2001). *Wealth of Nations. The study of the nature and causes of the welfare of nations.* (O. Vasyl'iev, Trans). Kyiv: Port-Royal.
26. Sokolovs'ka, A.M. (2004). *Podatkova sistema derzhavy: teoriia ta praktyka stanovlennia [State Tax System: Theory and practice of formation].* Kyiv: Znannia-Pres [in Ukrainian].
27. Shynkaruk, V.I. (Eds.). (2002). *Philosophical Encyclopedic Dictionary.* Kyiv: «Abrys» [in Ukrainian].
28. Yutkina, T.F. (1999). *Nalohy y nalohooblozhenye [Taxes and taxation].* Moscow: YNFRA-M [in Russian].

Olena Magopets, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)
Kirovohrad National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Economic Categories in Tax Relations System: Interconnection, Interdependence and Semantic Differences in the Nature of Concepts

The aim of this research is to study the essence, interrelation and interdependence of economic categories such as "tax system", "system of taxation", "tax mechanism," "taxation mechanism" in tax relations system.

The study proved that a component of the tax system is the system of taxation. The tax system is a set of tax relations, built on the basis of the relevant principles, functions, elements and methods of taxation, based on the legislative consolidation of the combination of types and forms of taxes and duties established by the mechanism of calculation and payment (the mechanism of taxation), a specific order of administration and the activities of authorized state authorities and taxpayers to ensure full and timely receipt of taxes and duties to the budgets of different levels. The system of taxation is a combination of taxes and fees charged within the legally established procedure. Tax mechanism is a set of rules, tools and methods of organizational, legal and administrative nature which ensure the functioning and regulation of the tax system and focused on the implementation of state tax policy. Mechanism of taxation is a structural component of the tax mechanism, and its elements are the instruments of tax mechanism.

The approaches to understanding the nature, content and interrelationship and interdependence of these categories have been proposed. These approaches are aimed at building rational tax relations that can stimulate the development of the national economy.

tax relations, tax policy, tax law, tax system, system of taxation, tax mechanism, mechanism of taxation

Одержано (Received) 25.10.2016

Прорецензовано (Reviewed) 24.11.2016
Прийнято до друку (Approved) 28.11.2016